

Makale tarihçesi: Alındı: 10 Ocak 2016, Kabul edildi: 22 Mart 2016

Mülteciler ve Hatay’da geleceğin plansız inşası

Zehra Güngördü^ø
Erhan Kurtarı[▲]

Özet

Birleşmiş Milletler verilerine göre mültecilerin ağırlıklı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Günümüzde de mültecilerin görece daha insani koşullarda yaşama imkanı bulacaklarına inandıkları küresel kentlere doğru göç ettikleri görülmektedir. Bu çalışma kent mültecileri konusunda şehir planlama pratiklerinin görmezden geldiği mülteci sorununa dikkat çekmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla, mültecilerin Hatay’daki koşulları, yerel dinamikler ve bir toplumsal entegrasyon stratejisi olarak mülteci çocuklarının eğitimi konusu ele alınması gerektiği hatırlatılmakta ve bu amaca ulaşmak için gerekli planlama erkinin sorumlulukları tartışmaya açılmaktadır. Çalışmanın örnek kenti olarak Hatay ve kentin mekânsal stratejik planlama süreci seçilmiştir.

Anahtar kelimeler: Planlama; Suriyeli Göçmenler; Çocuk; Hatay; Türkiye

Giriş

2011 yılının Mart ayında Suriye’de yaşanan iç çatışmaların kitlesel göçü başlatmasıyla günümüze kadar Suriye’ye sınırı olan ülkelerin sınır kentleri başta olmak üzere, tüm dünyada hissedilen çeşitli yansımaları olmuştur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği 2015 yılı ortası eğilimler raporuna (UNHCR, 2015) göre tüm dünyada en fazla mülteci üreten ülke Suriye ve en fazla mülteci barındıran ülke ise Türkiye olmuştur. Bu raporda kullanılan mülteci sayıları günümüzde daha da artmıştır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de kalma süreleri de uzadıkça kamplar yaşam alanı olmaktan uzaklaşmakta ve ihtiyaç duyulan hizmetlere erişebilecekleri kentsel alanlara hem ekonomik koşullar hem de biraraya toplanma gerekçeleri sebebiyle göç ettikleri gözlenmektedir. Yaşanan büyük ve hızlı kitlesel göç sebebiyle sorunlara Türkiye gibi ev sahibi ülkeler tarafından hızlıca cevap üretmek konusunda zorlanılmaktadır. Yine aynı rapora göre her 1000 kişi başına düşen mülteci sayısı açısından 209 kişiyle Lübnan ilk sırada, 90 mülteciyle Ürdün ikinci, Türkiye ise 24 mülteci ile 5. sıradadır. Bugün gelinen noktada, zorunlu göç mağduru geçici koruma altındaki sığınmacı ve mültecilere dönük özel olarak tasarlanmış kampların kapasitelerinin kat ve kat aşılması sonucu mülteciler kamp alanları

^ø Zehra Güngördü, Mustafa Kemal Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Hatay, Türkiye. E-posta: zehragungordu@gmail.com.

[▲] Erhan Kurtarı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: erhankurtarir@gmail.com



dışında özellikle kentlerde yerleşmek zorunda kalmışlardır. Mültecilerin dünya üzerindeki genel dağılımları da değerlendirildiğinde ağırlıklı kentlerde barınmaya çalıştığı ve bu göç akınlарının da görece daha insani koşullarda yaşam imkanı bulacaklarına inandıkları küresel kentlere doğru yöneldiği görülmektedir. Özellikle tüm dünyada mültecilerin en fazla 1/3'ünün kamplarda yaşadığı ifade edilmektedir (UNHCR, 2009). Bugün artık daha da net ifade edilebilir ki bu sorun kentsel bir problem olarak da karşımızda durmaktadır. Bu sebeple bu makaleyi kaleme alan iki şehir plancısının konuyu öncelikle ortak bir insanlık sorunu temelinde ama özelde de kentsel bir problem olarak ele alma ve sorunu şehir planlama disiplini bakışıyla değerlendirme gayreti vardır.

Suriye'den İstanbul'a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu'nun 2013 yılında İstanbul'da derinlemesine görüşmelerle yürüttüğü araştırmanın "Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar" başlıklı raporuna göre mültecilerin kamplarda kalmayı reddetmesinin nedenleri şöyle sıralanmaktadır: Fiziki koşulların yetersizliği ve güvenlik eksikliği, izolasyon, hareket özgürlüğünün engellenmesi, etnik ve dini kökene dayalı ayrımcılığa maruz kalmaları, cinsiyete yönelik ayrımcılık ve şiddet ile karşılaşılması ve kampların tarafsızlığına dair çekinceler olarak ifade edilmiştir. Bu sayılan itici sebeplerin yanında iş ve gelir elde etme hayali, çocuklara eğitim verebilecek alternatifler yaratma isteği ve kentlerde yeni bir yaşam kurma isteği gibi çekici sebepler de mültecileri kentlere doğru yönlendirmiştir.

Özellikle kentsel problemler ele alındığında kentli nüfusun geleceğine dönük temel bölgesel stratejilerin tanımlandığı bölge planlarının ve sorumlu kamu kurumlarının rolleri bu çalışmada Suriyeli savaş mağduru göçmenlerin ilk geçiş yaptığı kent olan Hatay'da kentle kurdukları ilişkileri bağlamında değerlendirilmiştir. Bilindiği üzere mekânsal planlar bir yaşam alanında barınan tüm nüfusu, mekânsal, ekonomik, sosyal ve hatta siyasal tüm dinamikleri geçmişten gelen güçlü ve zayıf yönleri, gelecekte ortaya çıkabilecek tehditleri ve fırsatları bağlamında değerlendirir ve kentin ortak vizyonunu tanımlar. Bu temel vizyon bağlamında mekânsal stratejik eylemler tanımlanır. Her planın ideal olarak sahip olması gereken bu uzun erimli bakış kentin gelişiminde temel politikayı da ortaya koymaktadır. Bu anlamda sorumlu kurumların, Suriyeli savaş mağduru göçmenlerin kentte yerleşmeye başlamalarıyla ortaya çıkan değişimler ve sosyal dinamiklerini de gözetererek yeni sorunlar ve çözüm alternatifleri ışığında kurumlar arası sorumluluk dağılımını nasıl kurguladığı ayrıca ele alınmaya çalışılmıştır. Kamusal hizmet sunumu bağlamında mekanın dönüşümü ve geleceğin inşası açısından Suriyeli çocukların durumu ve bir kamusal hizmet sunumu olarak eğitim sorunsalı anlaşılmalı çalışılmıştır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 2015 Kasım ayında yayınlanan "Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek" isimli raporuna göre kamplarda kalan eğitim çağındaki çocukların %90 oranında eğitim alabiliyorken kentlerde yaşayan mülteci çocuklarla birlikte orana bakıldığında toplamda %25 oranında eğitim alma imkanı buldukları ifade edilmektedir. Savaşın önce okul çağındaki

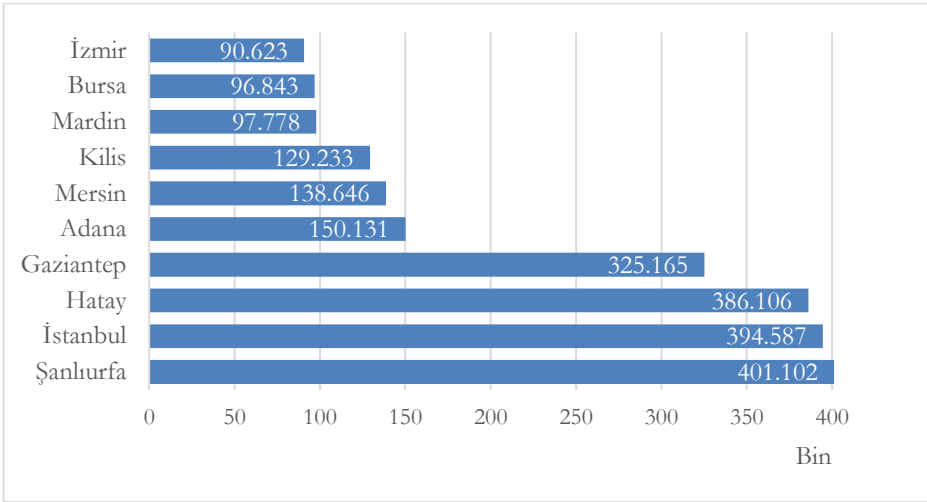
nüfusun neredeyse tamamının eğitim aldığı bir toplumda yıllardır çocukların eğitim alamamasının ciddi bir travma yarattığı belirtilmiştir. (İHÖ, 2015)

Bu çalışmanın ilk bölümünün çalışma alanı olarak seçilen Hatay'ın Suriyeli nüfusun kente gelmesi öncesi, geldikten sonrası ve günümüz ortamında kentsel göstergelerinin değişimi değerlendirilmiştir. Yeni kentsel nüfusla birlikte kentte ortaya çıkan değişimler Suriyeli göçmenler ve sığınmacılar hakkında üretilmiş raporlarda ve yürütülmüş saha çalışmalarında saptanan çeşitli sorun tespitlerine yine bu bölümde yer verilmiştir. Ayrıca çalışma alanı olarak seçilen Hatay ilinin de içinde yer aldığı TR63 Bölge Planları ve Çevre Düzeni planları konumuz bağlamındaki kentsel hedefleri açısından bu bölümde değerlendirilmiştir. Takip eden bölümde özellikle yeni kentli nüfus olarak Suriye kökenli nüfusun kentte komşu olarak görünür hale gelmesiyle birlikte bir çeşit hemşehri hukukundan da faydalanarak kamusal hizmetlere erişim hakkı değerlendirilmiştir. Bu açıdan özellikle geleceğin inşasının temel aktörleri olan çocuklar ve eğitim hizmetine erişim konularına değinilmiştir. Sonuç bölümünde de tüm bu göstergeler ve değerlendirmeler ışığında eğitim ve çocuk hakları yerel aktörlerin rolleri, mekânsal politikalar ve bir gelecek inşası aracı olarak plan kararları açısından ele alınması gereken önemli noktalar işaret edilmiştir.

İç çatışmaların tetiklediği göçle birlikte AFAD'ın 2014 yılında hazırlamış olduğu rapordan elde edilen sayılara göre Suriye'de yaklaşık 4 milyon insan ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. 19 Nisan 2016 tarihli UNHCR verilerine göre kayıt altına alınmış Suriye kökenli mülteci sayısı 4.841.807'dir. Genel olarak bu kayıtlı mültecilerin sadece %10 oranındaki 493.188 kişisi kamplarda kalmaktadır. UNHCR verilerine göre Suriye ile sınırı olan ülkeler; Türkiye 2.749.140, Lübnan 1.055.984, Ürdün 642.868, Irak 246.123 mültecilerin %97'sine ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye ise Suriye ile sınırı olan ülkelerdeki 4.694.115 mültecinin yaklaşık %60'ına ev sahipliği yapmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 14.04.2016 verilerine göre de 2.749.733 kayıtlı mültecinin sadece 269.353'i kamplarda yaşamaktadır. Geri kalan yaklaşık % 90 orandaki mülteci ise kamp dışında yani kentlerde yaşamaktadır.

Bu çalışmada, çeşitli isimlerle anılan Suriyeli, "misafir", mülteci, sığınmacı veya geçici koruma altındaki yabancıların Hatay'a gelişi ile başlayan kentteki değişimler ele alınarak bu değişimlerin Hatay'ın kent gündemi ve vizyonunu belirleyen mekânsal planlama süreçleri ile ilişkisinin kurulup kurulmadığı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Kentin içinde varlığını sürdüren bu yeni nüfusun kent gündemi ve vizyonu içinde planlar eliyle nasıl değerlendirildiği bu çalışmanın ana problematiğini oluşturmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 14.04.2016 tarihli verilerine göre Hatay'da 6 tane geçici barınma merkezi (kamp) alanında barınan 18.055 kişi ile birlikte kayıtlı olan Suriyeli sığınmacı sayısı 386.106 kişidir. Türkiye'deki Suriyelilerin en yoğun yaşadıkları üçüncü sıradaki ildir. 2014 yılı nüfusu 1.519.836 kişi olan Hatay, nüfusunun %25'i kadar geçici koruma statüsündeki sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır (TÜİK, 2014; GİGM, 2016).

Grafik 1. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İlk 10 İldeki Nüfus Dağılımı



Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Geçici koruma İstatistikleri, 14 04 2016

Ulusal ve uluslararası düzeyde “Barış ve Hoşgörü” kenti olarak tanımlanan, tarih öncesi çağlardan bugüne birbirinden farklı pek çok etnik kökenden insanın yaşadığı bir merkez olan Hatay, 2011 yılında sınır komşusu olan Suriye’de yaşanan olayların etkisini hisseden illerin başında gelmektedir. Özellikle 2013 yılı Mayıs ayında yaşanan Reyhanlı Saldırısıyla birlikte toplumsal gerilimin artması, Suriyelilere karşı gösterilen misafirperverliği ve hoşgörüyü yıpratın önemli bir kırılma noktası olmuştur (Arslan, 2015). Reyhanlı saldırısından yaklaşık 10 ay sonra gerçekleşen yerel seçimlerle birlikte yönetim statüsü değişen Hatay, Büyükşehir Belediyesi olmuştur. Yönetimsel açıdan yeni olan bu yapılanmanın belediyeye getirdiği yük artmış bununla birlikte yeni gelen kitlesel göç ile yönetimsel açıdan kentsel altyapı ve hizmetlerin sunumu ve erişiminde ölçek sorunları yaşanmaya başlamıştır. Bu sebeple bölgede Suriyeli sığınmacıların durumları ve ortaya çıkan sorunlarla baş edilmeye çalışılırken idari ve yönetimsel açıdan da yaşadığı kaosla birlikte farklı açılardan pek çok mekânsal, sosyal ve politik sorunla baş edilmeye çalışılmıştır.

2010 yılından bugüne Hatay’da yaşanan süreçler ve planlar

Hatay’a mültecilerin gelmesiyle birlikte hızlanan değişimin anlaşılabilmesi için öncelikle Hatay’ın nasıl bir yapıya sahip olduğunun ve yaşanan yoğun göç öncesi kentsel hedeflerinin anlaşılmasının yerinde olduğu kanısındayız. Bu göstergelerin en rahat okunacağı kaynaklar ise toplumsal dinamiklerin hızla değiştiği böylesi bir bölge ve kentin değişimini yönlendirmesi gereken ve bu konudaki temel müdahale araçları olan mekânsal ve stratejik kalkınma

planlarıdır. Bu hızlı değişimin karşısında planların ve ilgili kurumların gereken değişim ve dönüşümü yönlendirme becerileri ve gerekli tedbirleri alma konusunda sergiledikleri performansın sonraki bölümünde mülteci çocuklar ve eğitim konusunda açılmaya çalışılacaktır.

Hatay'da ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişime yön vermek üzere hazırlanan strateji planları sırasıyla; Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) tarafından hazırlanmış 2010-2013 yılı Bölge Planı, Hatay Valiliği tarafından hazırlattırılarak 2011 yılında onanmış 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve son olarak DOĞAKA tarafından hazırlanmış 2014-2023 Bölge Planı'dır.

Planlama hiyerarşisinde yerel yönetimlerin yetkisinde olan Nazım ve Uygulama İmar Planları, Bölge Planları ve Çevre Düzeni Planının öngördüğü sosyal ve ekonomik stratejilerin mekânsal yansımaları olduğu için ön gördükleri mekânsal gelişim bu çalışma kapsamında irdelenmemiştir. Hatay için var olan Bölge ve Çevre Düzeni Planlarının hedefleri ve Hatay'da Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle yaşanan süreçler üç döneme ayrılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Birinci dönem: Suriye'de iç çatışmalar başlamadan önce Hatay'daki durum; İkinci dönem: Suriye'de iç çatışmaların başlaması ve sınırdan göçmenlerin Hatay'a gelişi; Üçüncü dönem: 30 Mart 2014 yerel seçimler sonrası Hatay Büyükşehir Belediyesi Dönemi olarak belirlenmiştir.

Suriye'de iç çatışmalar başlamadan önce Hatay

İlk dönem üst ölçekli planlama faaliyetlerinin yoğun olduğu bir dönem olarak kabul edilebilir. Bu dönemde 2010-2013 dönemi için DOĞAKA'nın hazırlamış olduğu Bölge Planı ve Hatay Valiliği'nin hazırlatmış olduğu 2011 yılında onanmış olan 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin en güneyinde Suriye sınırında 5403 km²lik yüzölçümü ile yer alan Hatay, TR63 Düzey 2 (Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye) bölgesinin de bir alt bölgesidir. 2010-2013 Bölge Planı analiz çalışmalarında Hatay; 2008-2009 yılı istatistiklerine göre göç veren, işsizlik oranlarına göre yüzde 19'la Türkiye'de işsizliğin en yüksek olduğu 6. il ve sağlık göstergeleri açısından irdelendiğinde acil olarak sağlık yatırımına ihtiyaç duyan kırsal karakterli bir yerleşme olarak tanımlanmıştır. Analizler ışığında oluşturulan plan vizyonu: “*Ekonomik, sosyal ve demokratik birikimi geliştirerek; doğal ve kültürel çevreyi koruyarak; tarım, teknoloji, ticaret, taşımacılık ve turizm alanlarında Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun lider bölgesi olmak*” olarak belirlenmiştir (TR63 Bölge Planı, 2010-2013).

TÜİK 2010 verilerine göre %50 kent, %50 kırsal nüfusu barındıran ve arazi kullanımını açısından %50.11'i tarım alanlarından oluşan ilin sosyo-ekonomik gelişme hedef ve stratejileri ağırlıklı tarım sektörü ve tarıma dayalı sanayi sektöründe gelişmelere bağlı olarak kurgulanmıştır. En büyük problemi işsizlik olan Hatay'ın bu problemini çözmek için “Hatay-Suriye Ortak Ticaret Merkezi”nin kurulması Bölge Planı'nın belirlediği önemli gelişme hedeflerindedir. Planın turizm ve ticarete belirlediği gelişme stratejileri Hatay'ın hoşgörü kimliği, Suriye'deki akrabalık ilişkileri ve o dönemki ülke

politikasının Suriye ile izlediği ılımlı politika üzerine temellenmektedir. Sosyo ekonomik gelişimin tam olarak sağlanabilmesi için kentsel yaşam kalitesinin artırılması, ekonomik gelişmeye yönelik sorunlar ve çözüm önerilerinin ardından Bölge Planı'nda çözümüne yönelik vurguların yapıldığı ikinci bir problem olmuştur. Ancak analiz verilerine göre; kentsel yaşam kalitesinin artırılabilmesi için kamusal hizmetlere erişimde sağlık verileri irdelendiğinde; yatak başına düşen hasta sayısından yola çıkarak Hatay'ın ülke standartlarının çok altında olması, eğitim verileri irdelendiğinde özellikle derslik başına düşen öğrenci sayısının her kademede (ilk-orta-lise) Türkiye ortalamasının üzerinde olması, hem sağlık hem de eğitimde mekânsal olarak yaşanan eksikliğin ve yatırım ihtiyacının önemini ortaya koymaktadır (TÜİK:2010; MEB:2010).

Özetlenecek olursa Bölge Planında Suriye'de iç çatışmalar başlamadan önce ülkeler arası ilişkilerin iyi olduğunu üretilen ekonomi hedeflerinden anlamak mümkündür. Bölge Planı'na paralel süreçlerde hazırlanmış 1/25.000 ölçekli Hatay İl Çevre Düzeni Planı'nda eğitim ve sağlık hizmetlerinin mekânsal ihtiyaçları sorun olarak saptanmış ve planda yeni tesisler için yer gösterilmiştir (İl Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2011). Hatay'da işsizlik problemi, eğitim ve sağlık hizmetlerinde kapasite sorunları ve genel olarak kamusal hizmetlerin sunumu ülke standartlarının altında kaldığı ve kamu yatırımı gerektiren konuların başında geldiği bilinmektedir. Kentte yaşam kalitesi bu durumdayken bir de Suriyelilerin göçle gelmeleri sonucunda kentsel yaşam kalitesi göstergelerinin daha da kötüleşmesi kaçınılmazdır.

Suriye'de iç çatışmaların başlaması ve göçmenlerin Hatay'a gelişi

Nisan 2011'de Suriye'de yaşanan çatışmaların sonucunda sınırdan açık kapı politikasıyla Türkiye'ye ilk olarak 252 kişilik grup geçmiştir (Milliyet Gazetesi, 2011). O günden bugüne kayıtlı yaklaşık 2,8 milyon ve kayıtsızlara birlikte 3 milyondan fazla Suriyeli ülkenin farklı noktalarına farklı oranlarda dağılmış ve bu büyük göçün etkisi tüm ülkede hissedilmiştir. Hatay ise, Suriye ile idari sınırı bulunması dışında komşu ülkeyle toplumsal ve ekonomik etkileşimin de yoğun olduğu bir ildir. Akrabalık ilişkilerinin bulunması etkileşimi sağlayan en önemli nedenlerin başında gelmektedir. Bu nedenle Suriye'de yaşanan olayların doğurduğu sonuçları anlayabilmek için; sadece Hatay'ın Suriye' den aldığı göç sayılarından yola çıkarak açıklamaya çalışmak yaşananlarının boyutunu ortaya koymakta yetersiz kalacaktır. Etkilenmenin pek çok farklı boyutta irdelenmesi gerektiğini belirtmek gerekir. Ancak bu etki en çok toplumsal ve ekonomik boyutlarıyla ön plana çıkmaktadır (Reçber ve Ayhan, 2013). Nisan 2011'de Suriye'den geçişin başlaması, Kasım 2012'de çıkan 6360 sayılı "On Üç İilde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile Hatay'ın Büyükşehir Belediyesi statüsüne geçirilmesi ve Mayıs 2013'de yaşanan Reyhanlı Saldırısı Hatay için önemli kırılma noktaları olmuştur. Suriye'de yaşanan iç çatışmaların etkisiyle göçle aldığı nüfusu "hoşgörü" kimliğiyle karşılayan Hatay, yaklaşık 1,5 yıl sonra Büyükşehir statüsüne geçirilmiştir. Büyükşehir statüsü ile

Hatay'da ilçe sınırları değiştirilmiş ve yeni sınırların seçim bölgeleri için gerekli homojen alt bölgeler oluşturma stratejisiyle kurgulandığı yerelde sıklıkla eleştirilmiştir (www.hatayhaberim.com, 2013). Bu yeni idari yapılanmanın biraradalık kültürünü zedelediği görüşü hakimdir.

Ülkemizde yaşayan Suriyeliler ile ilgili yapılan toplumsal uyum ve kabul araştırmalarında, diğer illerle kıyaslandığında Hatay'ın toplumsal gerginlik seviyesinin en yüksek olduğu belirtilmiştir. Raporla ifade edildiğine göre Hatay'da yaşayan Alevi nüfus; merkezi yönetimin Suriye Politikasını "Bölgeyi Sünnileştirme" politikası olarak değerlendirmektedir (Erdoğan, 2014). İlçe idari sınırlarını yeniden düzenleyen 6360 sayılı yasa ile Antakya ilçesinden ayrılarak oluşturulan Defne ilçesi ve İskenderun ilçesinden ayrılarak oluşturulan Arsu ilçelerinin kenti etnik olarak homojen alt bölgelere ayırdığı algısı, Hatay'da "etnik ayrıştırma" yapılmaya çalışıldığı düşüncesini arttıran unsurlar olmuştur. 2011 Nisan'dan 2013 Mayıs ayında yaşanan Reyhanlı saldırısına kadar geçen iki yıllık süreçte tüm yaşananlara rağmen tarihsel süreçten bugüne gelen hoşgörü ortamı yerel halk tarafından korunmaya çalışılmıştır. Hatay'da daha önceleri gözlenmeyen toplumsal gerilim ortamı 2013 Mayıs ayında yaşanan Reyhanlı Saldırısı ile birlikte artmıştır. Yaşanan faciyanın sorumlusu resmi makamlarca terör örgütleri olarak açıklanmış olsa da yerelde özellikle "kayıt altına alınmamış Suriyeliler" tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır. Huzur ortamının bozulmaya başlamasının miladı olarak bu saldırı ve sonrasında yaşananlar görülmüştür.

Hatay'da yaşanan bu değişimlerin gerçekleştiği dönemde tek planlama faaliyeti DOĞAKA'nın 2010-2013 yılı Bölge Planı'nın arkasına hazırlanmış olduğu 2014-2023 Bölge Planı'dır. Vizyonu "Nitelikli insan kaynağı ve gelişmiş altyapı olanakları ile rekabet gücü ve yaşam kalitesi yüksek bölge" olan bu planın; özellikle Suriye'de yaşananların Hatay'a etkisi ve 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile yönetsel statüsü değişen Hatay için bu plan çerçevesinde oluşturulacak stratejiler önem arz etmektedir. Özellikle Suriye'de yaşananların Hatay'a etkisi ve 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile yönetsel statüsü değişen Hatay için bu plan çerçevesinde oluşturulacak stratejiler önem arz etmektedir. Ancak plan raporunda, yaşanan mülteci akını ve bölgenin etkileşimi ile ilgili, Suriye'den gelen nüfusla birlikte ortaya çıkan sorunların bölgesel ölçekte değil ulusal ve uluslararası düzeyde alınan tedbirlerle çözülebileceği ve Suriye'de yaşananların yerel ekonomik gelişmeye olumsuz etkisinin olduğu saptamaları dışında herhangi bir vurguya rastlanmamıştır. Büyükşehir yasası ile ilgili de sadece değişen ilçe sınırları ve yeni oluşacak ilçelerden bahsedilmiş, bu ilçelere bir takım ekonomik kalkınma stratejileri geliştirilmiştir. Nüfusun demografik dağılımında çocuk ve genç yaş gruplarının ağırlığının Türkiye ortalamasının üzerinde olmasına rağmen; bazı ilçelerde çocuk oyun alanları ihtiyacına değinilmiş, eğitimle ilgili yatırımlara olan ihtiyaçlardan bahsedilmiştir. Dezavantajlı grup olarak tanımlanan engelli çocuk gruplarına yönelik yapılacak çalışmalarda ise; sivil toplum gruplarıyla ortak hareket edilmesini duyulan ihtiyaçtan söz edilmiştir (TR63 Bölge Planı, 2014-2023).

2010-2013 Bölge Planı ile 2014-2023 Bölge Planı karşılaştırıldığında bölgesel ölçekte planlama, dostluk ortamı varken Suriye'yi gelişim stratejilerinde Hatay'la ortak hareket edebilecek bir ülke olarak düşünülmüştür. Ancak Suriye'de yaşanan olayların üstüne Hatay'da nüfusun %23 ü kadar Suriyeli sığınmacı ağırlanmasına ve 6 tane kamp bulunmasına rağmen, ölçeği itibariyle konunun kendisini aştığını ülkesel ve uluslararası boyutta çözümler getirilmesi gerektiğini ortaya koyan yeni bölgesel plan Suriye'yi bu kez yok saymıştır. Politik, toplumsal ve ekonomik olarak yoğun bir şekilde değişimin yaşandığı bu dönem planlamaya rağmen plansız olarak değerlendirilebilir. Çünkü yaşanan değişimler bu dönemi kapsayan 2010-2013 Bölge Planı'nda ve 2011 yılı Çevre Düzeni Planı'nda öngörülebilmemiş değişimler olmamıştır. Ancak değişimlerin yaşandığı dönemde de hazırlanmış olan 2014-2023 Bölge Planı, Hatay'da yaşanan tüm bu süreçlere rağmen gelişmelerle ilgili hiçbir yoruma yer vermediği gibi güncel sorunları değerlendiren ve çözüme dönük strateji geliştirme görevini de yerine getirmemiştir.

30 Mart 2014 yerel seçimler sonrası Hatay Büyükşehir Belediyesi ile göçmenlerin durumu

Kasım 2012'de büyükşehir belediyesi olacağı 6360 sayılı yasayla belirlenen Hatay'da, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra faaliyete geçen büyükşehir belediyesi ile yeni bir idari yapı ortaya çıkmıştır. Yerel seçimlerde elde edilen sonuçlar Hatay'da toplumsal gerilimin artmasına neden olan ayrı bir unsur olarak karşımıza çıkmıştır (Radikal Gazetesi, 08.05.2015). Toplumsal gerilime neden olan 30 Mart 2014 yerel seçimlerinin sonucu Yüksek Seçim Kurulundan elde edilen verilere göre şöyledir; Büyükşehir Belediye Başkanlığı için: %40.84 CHP, %40.40 AKP, %15.40 MHP ve %3.36 Diğer. Büyükşehir Belediye Başkanlığı koltuğu CHP ile temsil edilecektir. Büyükşehir Belediye Meclisi için 87 meclis üyesinin dağılımı ise; 50 AKP (%57), 25 CHP (%29), 11 MHP (%13) ve 1 SP (%1) şeklindedir. Büyükşehir Belediye Meclisi %57'lik bir çoğunlukla AKP ile temsil edilecektir. Ayrıca Hatay'daki 15 ilçenin belediye başkanlarının 11 AKP, 3 CHP ve 1 MHP'den seçilmiştir. Bu veriler ışığında; büyükşehir belediye başkanlık makamı ile büyükşehir belediye meclisinde hakim olan parti grubu ve ilçe belediyeleri arasında gelişmesi muhtemel koordinasyon sorunu akla gelmektedir. Bu koordinasyon probleminin en önemli yansımaları kentsel altyapı ve üstyapı hizmetlerinin sunumunda yaşanmıştır. Seçimlerin üzerinden yaklaşık iki yıla yakın bir süre geçmesine rağmen Belediye Meclisinin halen çözüme kavuşması beklenen önemli sorunları yaşanan yoğun tartışmalar sebebiyle çözüme kavuşturamadığı yerel gündem haberlerine sıklıkla yansımaktadır. Yeni idari yapı olan Büyükşehir belediyesi modelinin Hatay için sadece kent morfolojisi açısından ilçeler arası koordinasyon problemini değil, aynı zamanda siyasi açıdan da bir koordinasyon problemi yarattığı hizmet sunumunda yaşanan sıkıntılardan ve seçim sonuçlarından anlaşılmaktadır (Güngördü ve Tezer, 2014).

İl yönetiminde koordinasyonsuzluğun ve iletişim kopukluğundan kaynaklı eylemsizliğin yaşandığı bu süreçte Hatay'da kayıt altına alınmış 346.503 Suriyelinin sorunları konusunda yerel yönetimler tarafından herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Suriyeli savaş mağdurlarının yaşa koşulları ve sorunları yerel yönetim gündeminde tartışılan ve çözüm aranan bir konu olmanın çok uzağındadır. Hatay'da değişen yerel idari statü sebebiyle kentsel hizmet sunumunda yaşanan birçok problem mevcutken, Suriyeli göçmenlerin de çeşitli sorunlar yaşaması ve pek çok kentsel problemin çözümsüz kalması yönetsel kaos ortamının doğal bir sonucudur. Yaşanan mekânsal ve yönetsel sıkıntılara çözüm üretmesi amacıyla da hazırlanması gereken alt ve üst ölçekli planlar bu koordinasyon problemini aşmak için gerekli zaruri bir ihtiyaç olmasına rağmen henüz meclis gündeminde dahi yer bulamamıştır.

Sınırın ötesinde yaşanan savaş ortamı sebebiyle ülkeler arası ticaretin durağanlaşması, bölgesel turizmin azalması, kayıt dışı ve düşük ücretle Suriyelilerin çalıştırılmasının mevcut işsizliği tetikleme gibi birçok ekonomik problemle de baş edilmesi gerekmektedir. Yaşanan tüm süreçler ve karşılan problemler Hatay'ın "hoşgörü ve barış" merkezi olma kimliğinin bugününü ve geleceğini tehdit etmektedir. Artık geçmişten gelen hoşgörü söylemlerinin yerini gelecekte nefret söylemlerinin almaya başlaması da yaşanan dönüşümün kaçınılmaz bir sonucu olarak karşımızda durmaktadır.

Sosyal entegrasyon ve eğitim

Plansız bir gelişim gösteren Hatay'da yaklaşık olarak 350.000 Suriyeli'nin durumlarının geçicilikten kalıcılığa dönüşmesi, birlikte yaşam ortamının gerektirdiği koşulları düşünme zorunluluğunu karşımıza çıkarmıştır. Ülke bütününde ve Hatay'da her ne kadar hukuki olarak Suriyelilere "geçici koruma" statüsü ile barınma, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma imkanı sunulsa da uzayan kalış sürelerinde hem yerel halk hem de Suriyeliler açısından yaşam alanı, barınma, ekonomi ve kamusal hizmetlere erişim konularında pek çok problemle karşılaşmaktadır. Sadece %10'luk bir kısmı kampta misafir edilebilen Suriyelilerin %90'ı il bütününde kentsel alanlara dağılım göstermiştir. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015) Bu nedenle birçok kentsel problem ortaya çıkmakta ve zaten plansız olan bir kentin kamusal hizmet sunumunu daha da zorlaştırmaktadır.

Hatay'da yapılan araştırmalara göre; Suriyeli sığınmacı sayısının her geçen gün artması ve büyük bir kısmının kentsel alana dağılmış olması Hatay'da işsizliğin artmasıyla birlikte toplumsal gerilimi arttıran önemli konuların başında gelmektedir. 2014 yılında DOĞAKA'nın yayınlamış olduğu Yaşam Kalitesi Analizi raporunda kentin kimliği ile ilgili endişeler ve güvenlik sorunları öne çıkmıştır. Hatay'ın geçmişinde çok da dile getirilmeyen yeni görüşler bu raporda belirtilmiştir. Yerel halkla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgulara göre güvenlik eksikliği ortamını vurgulamak için "Sokakta akşam güvenli bir şekilde yürünemediği" ifade edilmiştir. Bu problemin "Hoşgörü ve Barış Kenti" olarak bilinen Hatay'da daha önce karşılaşılmayan bir durum olması sebebiyle

Suriyelilerin kente yerleşmesi sonrasında ortaya çıkan tipik bir uyum ve algı sorunu olduğu düşünülebilir.

Aynı araştırmanın kentsel hizmetler ile ilgili memnuniyet düzeyinin ölçüldüğü bölümünde “ücretsiz sağlık hizmetinden faydalanamama” ve “muayene sıralarında uzun süreler beklemek zorunda kalınması” sorunlarının Suriyelilerin kente yerleşmesiyle birlikte ortaya çıkan “kamusal hizmet sunumunda kapasitenin aşılmış olması” tespiti olarak yorumlanmıştır. Raporda Suriyeliler’in kayıt dışı ve düşük ücretle çalıştırılmasının yerel halkın çalışma koşullarını ve ücretlerini tehdit eden bir unsur olduğu değerlendirilmiştir. Tüm bu tespitler, Hatay’da birlikte yaşam kültürünün değiştiğini ve toplumsal gerilimin arttığını gösteren önemli unsurlardır (TR63 Bölgesi Yaşam Kalitesi Analiz Raporu, 2014).

Diğer tarafta Suriyeliler açısından da, dil problemi, uyum problemi, işsizlik problemi, toplumdaki dışlanma sorunu, ötekileştirilme hissi, eğitimsizlik, çocuk işçiliği, fiziksel ve ruhsal sağlık problemleri, suça itilme ve fuhuşa sürüklenme gibi pek çok problem yaşandığı bilinmektedir. Örneğin, Suriyeliler barınma problemlerini çok yüksek kira ücretleri ödeyerek aşmaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla düzensiz gelir elde ettikleri ve çok uzun süreler çalışmak zorunda kaldıkları işlerde çalışmaktadırlar. Suriyelilere en çok hangi problemlerle karşılaştıkları sorulduğunda ise barınma ve işsizlik problemlerinin yanı sıra çocuklarının eğitim alamamasını ifade etmişlerdir (Harunoğulları ve Cengiz, 2014). Türkiye’ye gelmeden önce de eğitimin savaş nedeniyle kesintiye uğramış olması eğitim alamayan eğitim çağı nüfusunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Eğitim konusu birçok çalışmada özellikle vurgulanmaktadır. Okula gitme hakkından faydalanamayan Suriyeli çocukların daha fazla istismar ve kötü muamele riski altında olduğunu; travma sonrası stres bozukluğu semptomlarını (tedirginlik, stres, endişe, umutsuzluk gibi) daha fazla gösterdiğini; fiziksel ve psikolojik gelişimlerini tamamlamayı başaramadıklarını göstermektedir (UNESCO, 2011).

2015 yılı UNICEF tarafından Türkiye’nin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesini kabulünün 25. Yılı olması sebebiyle çeşitli etkinliklerle kutlama kararı alınmıştı. Bu kapsamda Türkiye’nin sözleşmenin bağlayıcı hükümlerini yerine getirme zorunluluğu olduğu da anlaşılmaktadır. Sözleşme hükümleri sağlık, eğitim ve barınma gibi temel insan haklarını teminat altına almaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi açısından, eğitim alma temel bir haktır ve devletlerin tüm çocuklara ücretsiz zorunlu temel eğitim verme yükümlülüğü vardır (Madde 28, 29). Eğitim ayrıca, yerinden olmuş çocuklar için etkili ve önemli bir koruma yöntemi olarak tanımlanmıştır (GÖÇDER, 2013). Çocuklar ve eğitim konusunda genel düzenleyici ilkeler bu şekilde tanımlanmışken Türkiye’de mülteci nüfusun yarısının 20 yaş altında olması ve 0-15 yaş aralığında 1 milyondan fazla mültecinin ülkemizde varlığını sürdürmesi hem uyum çalışmaları hem de geleceğin toplumsal inşası açısından çocukların ve eğitimin dikkatle ele alınması gereken bir konu olduğunu göstermektedir. Bu konuda

devlet ve eğitim kurumlarının hem verilen eğitimin niteliği hem de eğitim alanlarının niteliği açısından planlı hareket etmesi kaçınılmaz bir zorunluluk ve ayrıca uluslararası hükümler gereği olarak da kaçınılmaz bir kamu görevidir.

Yukarıda belirtilen sorumluluklara ilişkin değerlendirilebilecek iyi bir örnek olarak UNICEF'in Çocuk Dostu Şehir projesi gösterilebilir. Bu sistem önerisi daha çok çocukların haklarını uygulamaya kendini adanmış şehir veya yerel yönetim sistemi olarak ifade edilmektedir. Çocuk Dostu Şehirde, çocuklar kent yönetiminin aktif katılımcıdır ve fikirleri kent yönetimi tarafından dikkate alınır. Bu fikirler kent politikalarında hayat bulur. Çocuk Dostu Şehirlerde aşağıdaki hedefler önceliklendirilir:

- Sağlık ve eğitim gibi temel hizmetleri almak
- Caddede tek başına güven içinde yürümek
- Arkadaşları ile oyun oynamak ve yeşil alana sahip olmak
- Kültürel ve sosyal etkinliklere katılmak
- Etnik köken, din, gelir, cinsiyet veya engellilik durumu ne olursa olsun, her hizmete erişime sahip şehrin eşit vatandaşı olmak

Uluslararası mevzuat ve uluslararası kuruluşlar çocuk hakları ve yerel yönetim sorumluluklarını bu kadar vurgulayarak tanımlarken Türkiye'de yerel yönetimler özellikle mülteciler konusunda hem mevzuat anlamında hem de yetki anlamında kör ve sağır bırakılmışlardır. Merkezi kurumların yerel yönetimlerle kurdukları ilişkiler başlarda "güvenlik" vurgulu kurgulanmış ve yerel yönetimler sadece sokaklarda görülen Suriyelilerin AFAD ve Emniyete teslim edilmeleri, kayıt için yönlendirilmeleri konusunda görevlendirilmişlerdir. Şimdilerde ise yerel yönetimler ağırlıkla yardım organizasyonlarını yönetmek ve irtibatlandırmak gibi konularda sorumluluk almaktadırlar. Fakat plan politikalarında ve kararlarında yer verecek biçimde ve toplumsal entegrasyonu pekiştirecek stratejiler geliştirmek konusunda inisiyatif almamaktadırlar.

Çalışmanın giriş bölümünde yapılan araştırmalardan elde edilen verilerin sonuçlarından yola çıkılarak; kamp dışında yani kentlerde yaşayan Suriyeli çocukların eğitim problemi oldukça ciddi boyutlarda olduğu anlaşılmaktadır. Oturma izni olan ailelerin çocukları, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin ön gördüğü doğrultuda, devlet okullarına kayıt olabilmektedirler. Ancak bu okullarda ülkemizin eğitim müfredatına uygun bir şekilde eğitim görmekte ve dil problemi ile karşılaşmaktadırlar. Devlet okullarında eğitim alamayan Suriyeli çocuklar için Suriyeli aileler MEB'na başvurarak ana dilde eğitim veren okulların açılmasını talep etmiştir. MEB tarafından yayınlanan 26 Nisan 2013 tarihli genelgesiyle, bakanlıkça denetlenmesi koşuluyla Arapça eğitim veren "Geçici Eğitim Merkezleri" kurulmasına karar verilmiştir. Ancak genelge bu okulların mekân, malzeme, öğretmen gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesi konularını yerel yönetimlere, gönüllü ulusal ve uluslararası kuruluşlara ve son olarak Suriyelilerin kendisine bırakmıştır (Seydi, 2014).

Çalışma kapsamında değerlendirilen raporlar ve diğer bilimsel çalışmaların bulgularının sahada test edilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla Hatay'da; Kasım-Aralık 2015 tarihleri arasında Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Hatay Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, Antakya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Hatay Yardımlaşma Derneği (HAYAD) yetkilileriyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik yürütülen çalışmalar hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. İlk olarak Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde yaptığımız görüşmeden elde edilen bilgiye göre, farklı ilçelerde farklı sayılarda olmakla birlikte toplam 88 adet Geçici Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin kira bedelleri ve öğretmen ücretleri çoğunlukla Suriyeliler tarafından karşılanmaktadır. Ancak Birleşmiş Milletler ve bazı yerel sivil toplum örgütleri tarafından da bu konudaki finansal ihtiyaçlara çözüm üretilmeye çalışılmaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü yetkililerinin belirttiğine göre pek çok geçici eğitim merkezi öğretmenlerinin maaşları UNICEF tarafından karşılanmaktadır.

Yerel bir sivil toplum örgütü olan Hatay Yardımlaşma Derneği (HAYAD) Yönetim Kurulu'ndan elde edilen bilgiye göre "600 refakatsiz çocuğun konaklayabileceği 1800 öğrenci kapasiteli eğitim kampüsü inşası" projesi geliştirilmiştir. Kamplarda inşa edilen okullarda ise çocukların üç vardiyalı ve Arapça eğitim aldığı yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Erdoğan, 2014). Hatay'da Büyükşehir ve İlçe belediyelerinin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlükleri'nden edinilen bilgilere göre; Suriyeli çocuklara yönelik eğitim hizmetlerinin sağlanması konusunda hiçbir çalışma yürütülmediği öğrenilmiştir.

Suriyelilerin %90'ı kentlerde yaşamaktadır. Suriyelilerin %53'ü 18 yaş ve altındaki çocuk ve eğitim alamadıkları için eğitimde kayıp bir nesil olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Eğitimsiz büyüyen çocuklar aynı zamanda göç ederek geldikleri yaşam alanlarında değil, geri döndüklerinde kendi ülkeleri açısından da güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. Eğitim alması sağlanamayan bu çocukların gelecek açısından sorun oluşturmasının nedeni ise ulusal ve uluslararası terör ve radikal grupların hedef kitleleri olmalarıdır. Yüksek kiralarla Hatay'da yaşam maliyetlerini karşılamakta zorlanan Suriyeli ailelerin geçici eğitim merkezlerine gönderdikleri çocukların eğitimlerine devam durumu 8-10 ay olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirli bir sürenin sonunda eğitim masrafları karşılanamayan çocuklar, okuldan koparılarak çocuk işçi olarak çalışmaya başlamak durumunda kalmışlardır (Research Turkey, 2015).

Sonuç: gelecek inşası için neler gerekebilir?

Hatay'da son 5 yılda yaşanan politik, idari, toplumsal ve ekonomik değişimlerin hem yerel halk hem de göçle gelen Suriyeli nüfus üzerindeki etkisi farklı boyutlarda yaşanmaktadır. Yerel halkın çokkültürlü ortamda asırlardır hoşgörü ile birlikte yaşadığı belirtilen mekân olan Hatay, bir yanda plansız gelişirken bir yandan da iç ve dış politikaların sonucunda kimlik kaybı yaşamaktadır. Suriyeliler gelmeden önce tarihsel süreçte biriktirdiği; "inanç

merkezi”, “gastronomi merkezi”, “barış ve hoşgörünün merkezi” gibi kimlik tanımlarıyla dünya çapında turizm odağı olmayı hedefleyen bir Hatay için artık çok başka bir gündem ve gerçeklik vardır. Bu durum karşısında hedefe varmak ne yazık ki pek de mümkün görünmemektedir.

Savaş ortamının yarattığı insani olmayan koşullardan kaçmak zorunda olan ve dünyanın farklı coğrafyalarına sığınmaya çalışan Suriyelilere karşı olan sorumluluk yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası her düzeyde bütünsel ve koordineli bir şekilde yürütülmelidir. Özellikle mülteciler ya da geçici koruma altındaki yabancılar gibi hukuken birbirinden farklı tanımlamalarla anılan bir nüfusun yerelde ve kentlerde sürdürdüğü yaşamın daha uzun süreler devam edeceği düşünülmekte ve artık bu topluluğun kentin yeni sakinlerini ve hemşehrilerini oluşturduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Bu yeni topluluk farklı kültürel özellikler, farklı yaşam alan kullanımı tercihleri ve farklı değerler barındıran özgün bir yapıya sahiptir. Böylesi içinde çeşitlilik barındıran bir topluluğun gittikçe kalıcı hale gelmesini bir fırsata çevirecek ülkedeki sosyal birikimi ve kültürel zenginliği arttıracak bir ortam haline getirmek ilgili tüm aktörlerin sorumluluk almaktan kaçamayacakları ortak sorumluluğudur. Bu sebeplerle sosyal entegrasyonu sağlayacak kamu politikaların belirlenmesi ve başta eğitim hizmetinin bu entegrasyonu pekiştirecek şekilde kurgulanması gerekecektir. Birbirini iyi tanımayan ve karşılıklı hoşgörüsünü yitiren toplulukların ortak yaşam bilincini yeniden kazanabilmesi için her ölçekte stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu hedefe ulaşabilmek için Birleşmiş Milletler 2015-2016 dönemlerini kapsayan “Suriye Krizine Cevaben Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı” hazırlanmıştır. Bu planın stratejik hedeflerine bakıldığında temel vurgusunun ülke stratejik planlarıyla eş güdümlü hareket etmek isteyen ve her ölçekteki kurumlar arasında koordinasyonu ve iş bölümünü sağlayan bir kurgu ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Bu plan bölgesel eşgüdümü sağlamak için ülke planlarını kullanmaktadır. Bu amaçla Lübnan, Irak ve Ürdün’ün gerekli planları hazırladıkları ama Türkiye ve Mısır’ın bu plana sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Hatay’da alt ölçekli planlar zaten eksikken bir de üzerine eklenen Suriyeli nüfusun kentsel, ekonomik ve sosyal problemlerini de hesaba katabilen ve yerelden bölge ölçeğine geniş bir yelpazede üst ölçekli stratejileri mekânsallaştırabilecek planlara ihtiyaç duyulmaktadır. Böylesi bir entegrasyonu sağlayabilmek için planların hem bölgesel hem de yerel dinamiklere hakim olmaları, plancıların mülteciler gibi yeni nüfusu tanıması ve yetkili kurumlarca evrensel haklar çerçevesinde planların politikalarının oluşturması gerekmektedir.

Bir yerleşmenin ve bir toplumun geleceğinin inşa edilebilmesi için öncelikle o yerleşmenin gelecek nüfusunun öngörülebilmesi gerekir. Bu sebeple gelecekte kentlerin sahibi olacak çocukların bu öngörüler çerçevesinde tüm gelişme stratejilerinde değerlendirilmesi ve geleceğin bu yeni nüfusun ihtiyaçları doğrultusunda tanımlanması gerekir. Plansız bir ortam sonucunda eğitim gibi

kamusal hizmetlerden yoksun bırakılan çocukların varlığı mekânsız bir toplumun plansız bir çevrede karanlık bir geleceği inşa edeceğinin göstergesidir.

Kaynakça

- 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012). Erişim Tarihi: 03.01.2016. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>
- Arslan, Z. (2015, 7 Ekim), Suriyeliler ve Hatay'da Toplumsal Yaşam, Erişim Tarihi:02.05.2016. <http://www.mku.edu.tr/index.php?page=readnews&id=2263>
- Doğaka (2011). *TR 63 Bölge Planı*, Hatay: DOĞAKA.
- Doğaka (2014). *TR 63 Bölge Planı*, Hatay: DOĞAKA.
- Doğaka (2014). *TR 63 Yaşam Kalitesi Analiz Raporu*, Hatay: DOĞAKA.
- Erdogan, M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul Ve Uyum Araştırması*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Raporu. Erişim Tarihi:05.01.2016. <http://www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2015/12/3RP-Regional-Overview-2016-2017.pdf>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016). Göç İstatistikleri; Geçici Koruma Verileri, Erişim Tarihi:24.04.2016. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
- Göçder (2013). Göz Ardı Edilenler: İstanbul'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar, Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, İstanbul.
- Güngördü Z. ve Tezer S.T. (2014). "*Büyükşehir Ütopyası ve Hatay'ın Geleceği*", 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 38. Kolokiyumu 6-8 Kasım 2014, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Harunoğulları M. ve Cengiz D. (2014). "*Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi; Hatay (Antakya) Örneği*", TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu 23-24 Ekim 2014, Ankara.
- Hatay Haberim İnternet Gazetesi, Erişim Tarihi: 04.01.2016. <http://hatayhaberim.com/yazar.asp?yaziID=1879>.
- Hatay Valiliği (2011). *Hatay İli 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu*
- International Rescue Committee (2015). *The Refugee Crisis in Europe and The Middle East*.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışma Birimi (2015). *Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu*, Erişim Tarihi:02.01.2016. <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>
- Milliyet Gazetesi Haberi, Erişim Tarihi: 04.01.2016. <http://www.milliyet.com.tr/-bizler-turkler-gibi-yasamak-istiyoruz-dunya/dunyadetay/01.05.2011/1384571/default.htm>
- Radikal Gazetesi Haberi, Erişim Tarihi:02.05.2016. <http://www.radikal.com.tr/osmaniye-haber/erzin-ilcesinin-osmaniyeye-baglanma-talebi-1352177/>
- Regional Strategic Overview Regional Refugee and Resilience Plan 2015-2016,

- Rençber, K. ve Ayhan, V. (2013). “Türkiye ile Suriye Arasındaki Krizin Hatay Bölgesi Üzerindeki Etkileri”, *Alternatif Politika*, cilt:5, sayı:3, s.324-330.
- Research Turkey (Kasım, 2015). “Profesör Dawn Chatty ile Röportaj: Suriyeli Mültecilerin Komşu Ülkelerdeki Durumu”, cilt:4, sayı:11, s.64-86 *Türkiye Politika ve Araştırma Merkezi (Research Turkey)*, Londra: Research Turkey
- Seydi, A.R. (2014). “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı:331, s.267-305.
- Suriye’den İstanbul’a Gelen Sığınmacıları İzleme Platformu (2013). *Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye’den Gelen Sığınmacılar Raporu*, İstanbul, Erişim Tarihi:12.12.2015. <http://www.ihd.org.tr/images/pdf/2013/YokSayılanlar.pdf>
- TÜİK (2014). *Seçilmiş Göstergelerle Hatay*, Ankara: TÜİK.
- UNCHR (2015). *Mid Year Trends 2015*, Erişim Tarihi: 05.01.2016. <http://www.unhcr.org/56701b969.html>
- UNCHR Policy On Refugee Protection and Solutions in Urban Areas, Erişim Tarihi:05.01.2016. <http://www.unhcr.org/4ab356ab6.pdf>
- UNCHR Statistics and Operational Data, Erişim Tarihi: 05.01.2016. <http://www.unhcr.org/pages/4a013eb06.html>
- UNESCO (2011). *The Hidden Crisis: Armed Conflict ad Education, No Lost Generation: Protecting the future of children affected by the crises in Syria*.
- UNHCR (2016). *Syria Regional Refugee Response Inter-agency Information Sharing Portal*, Erişim Tarihi:24.04.2016. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>
- UNICEF Çocuk Dostu Şehirler, Erişim Tarihi: 05.01.2016. <http://unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=64>
- UNICEF Türkiye: Kaynaklar: Çocuk Haklarına Dair, Erişim Tarihi: 05.01.2016. <http://unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=64>
- UNICEF Türkiye’deki Suriyeli Çocuklar, Erişim Tarihi: 05.01.2016. http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Ekim%202015.pdf

Refugees and future in Hatay without a plan

Abstract

According to UN data's, refugee distribution on world wide shows us most of the refugees are living in urban areas. It can be seen that today refugee's migrating into the direction of global cities to find better living condition. This paper aims to draw attention to the urban refugee problematic which is overlooked by urban planning practices today in Turkey. For this purpose, conditions of refugees in Hatay, local dynamics and education of refugee children will be evaluated as social integration strategy and needed responsibility of planning authority in order to reach that goal will be discussed. Hatay and it's spatial strategic planning process has been selected as the case study of this paper.

Keywords: Planning; Syrian migrants; children; Hatay; Turkey